

(۴۹۴)

دیوان

نعمت (سید نورالدین شاه نعمت‌الله بن عبدالله بن
محمد بن عبدالله بن کمال الدین)

(م . ۸۰۶)

باندازه ۱۶۷ × ۱۸۲ - جلد ساغری مشکی ترنج و گوشه بریده
منگنه بوته سرخ زمینه طلائی، اندرون تیماج سرخ ساده - کاغذ بخارائی
جدول زرین - سرسنگها بلاجورد وزر و جای عنوان ها بیاض - یکسر لوح
مذهب مرصع عالی که در کتیبه آن عنوان کتاب بلاجورد روی متن زر
نوشتته شده است - ۲ . ۹ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت
۸ . میلیمتر - خط نستعلیق کتاب متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال
(شماره ۱۲۶۵) نسخه مشتمل است بر : یک مقدمه متنور کوتاه عبری
قصاید و مقطعات - ترجیحات - مستزادات - غزلیات (مرتب) مثنویات
مقطعات - رباعیات (مرتب) - مفرد است .

آغاز : « الحمد لله الذی عین الاعیان ... »

« خوش بگوای یا ربسم الله بگو هر چه میجوئی ز بسم اله بگو ،

پایان :

« خوش لب ساست یک زمان بنشین وز لب ساگلی دوسه بر چین »

« یا ناظرأ سل بالله مرحمته علی المصنف واستغفر لصاحبه »

« واطلب لنفسک من خیر ترید بها من بعد ذلک غفراناً کاتبه »

« قد فرغ من تحریر هذا الكتاب الشریفه فی شهر رسته ۱ ۵ ۹ الهجرته »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .

شاه نعمه الله

باندازه ۱۶۳ x ۲۶۵ - جلد تیماج عنایی تریج و سر تریج بریده
 سنگنه طلاپوش ، اندرون تیماج تریاکی جدول مذهب - کاغذختائی
 نخودی جدول زرین - بک سرنوح مذهب مرصع عالی که در کتیبه آن
 روی متن ازبونه اندازی بخط تلک خوش پسفیداب تحریردار «بسمله»
 نوشته شده است - ۸۱۲ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت
 ۸۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر
 (قرن ۱۱) . (شماره ۳۹۰)

نسخه مشتمل است بر : غزلیات (مرتب) - قصاید (مرتب) -
 ترجیعات - مقطعات - رباعیات (مرتب) - مفرد است (مرتب) .
 آغاز :

« جام گیتی تمامت سید ما جان و جانان ماست سید ما »

بایان :

« بیای ترک سرمست سرائی اگر ایتی چو باخوش بر سرائی »

مهرها و بادداشنها را محو کرده اند و کیفیت ورود بکتابخانه
 معلوم نیست .

شاه قاسم انوار

باندازه ۱۴۵ x ۲۳۵ - جلد میشن مشکی قهوه‌ای ضربی عالی
 من نقش درخت و جانوران ، حاشیه بند روسی بوته اندازی ، اندرون میشن

عنایی ترنج و گوشه بریده سوخت معرق عالی زمینه فیروزه‌ای پوئه عنایی -
 کاغذ سمرقندی جدول زرین زرفشان - عنوانها بزر و لاجورد - یکسر لوح
 مزدون مذهب مرصع لاجوردی که در دو صفحه اول چهار لچکی مذهب
 مرصع دارد - ۱۱۵۸ صفحه که در هر صفحه شش مصراع یچلیپ و چهار
 مصراع بطول صفحه نوشته دارد و جمماً هر صفحه ۱۰ بیت است - خط
 نستعلیق کتابت جلی خوش قدیم - رقم قاسم - تاریخ تحریر سال ۹۱۶
 (شماره ۴۸۲)

نسخه مشتمل است بر : غزلیات (مرتب) - ترجیعات - دوغزل
 بلهجه ترکی - غزلیات بلهجه گیلکی - مقطعات - مثنویات - رباعیات -
 آغاز :

«من بیماریه سودازده مرگردانم که باوصاف خداوند سخن چون رانم
 پایان :

«ما اهل کمالیم و زبا هر نفسی صد گونه تحیت است براهل کمال
 «تمت هذا اللیوان علی ید العبد المضعیف الاتم فی غره ذیحجه سال ۹۱۶»
 در تاریخ بسال ۱۲۱۸ نسخه جزو کتابخانه محمد ولی میرزا ابن
 فتحعلیشاه بوده و بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و بالای صفحه
 اول نام او در ترنجی روی متن زر بسفیداب نوشته شده و بسال ۱۲۸۲
 از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه اول مهر او هست .

(۴۹۷)

گلیات

شاه قاسم افوار سید معین الدین علی بن نصیر الدین

هارون بن ابوالقاسم حسین تبریزی

(م . ۸۳۷)

باندازه ۱۴۵ × ۲۳۵ - جلد موشن مشکی عطف و حاشیه منگنه

مذهب جدید - کاغذ اصفهانی جدول زرین - عنوانها بزر و شگرف و لاچورد -
 بسیاری از صفحات وصالی شده - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب
 مرصع خوش که در میان هر صفحه پنج سطر از آغاز کتاب نوشته شده
 و بین سطور طلائع اندازی نقش است - ۱۶۹ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر
 و هر سطر یک بیت ۸۵ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط - رقم عالم
 الدین اخصیکتی - تاریخ تحریر سال ۹۷۲ . (شماره ۴۸۳)

نسخه مشتمل است بر : غزلیات (مرتب) مثنویات منفرق -
 مقطعات - رباعیات - ترجیعات - مثنوی صدمقام - مثنوی عرفانی دیگری
 با مقدمه منثور - ایضاً یک مثنوی با مقدمه منثور - رساله اصطلاحات
 عرفا . (در غزلیات باقافیه نون یک غزل بهلجه گیلکی دارد .
 آغاز نامه نسخه پیش .

پایان

«بکام تو بادا همه کار تو خداوند گیتی نگهدار نو»

« تمام شد دیوان حضرت مرشد السالکین قطب المحققین حضرت امیر
 بزرگوار شاه قاسم انوار قدس الله سره العزیز . بفرموده جناب محب الفقراء
 والعلما اعنی خدمت شفقت شعاری مقرب الحضرت السلطانی خواجه بابا و
 و ترکستانی علی بدالفقیر العتیر عالم الدین بن شیخ احمد اخصیکتی .
 فی تاریخ شهر ذی الحججه سنه نهصد و هفتاد و دو . »

بسیاری از یادداشتها و مهرها را محو کرده اند ولی بیداست که
 در حدود سال ۹۹۷ نسخه متعلق به « احمد صادق بن عبدالسمیع طهوری
 صدفنی عمری حسینی نقشبندی . بوده است و سبع مهرهای السمیع را
 در اوراق کتاب میتوان خواند - و بسال ۱۲۷۰ نسخه در تملک شیخ
 الدین حسینی کمره ای بوده بسال ۱۲۷۱ برای کتابخانه خریداری شده
 و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بشب صفحه اول مهر
 او را دارد .

(۴۹۸)

گوی و چوگان (حائمانه)

عارفی هروی

(۸۴۲ . ۴)

باندازه ۱۴۰ × ۲۲۰ - جلد میشن تریاکی ترنج و نیمترنج و گوشه ضربی طلاپوش ، اندرون ترنج و نیمترنج ولچکی سوخت معرق زمینه لاجوردی عالی اندکی ریخته سجااف میشن سرخ جدول مذهب صفحات متن و حاشیه کاغذ من غادلشاهی حاشیه چهره‌ای جدول زرین حواشی تماماً تشعیرسازی مذهب عالی- عنوانها بقلم زر تحریردار درمیان تذهیب و قرصیع نوشته شده - بک سرلوح مذهب مرصع عالی - دو صفحه اول بین سطور بوته اندازی و هر صفحه یک تسمه مذهب مرصع دارد - در غالب صفحات لچکیهای مذهب مرصع عالی- یک مجلس میناتور عالی پشت صفحه اول در ترنج و نیمترنج و ترنج مذهب مرصع عالی بقلم سفیداب نوشته شده است : « برسم کتب‌خانه شهر بار ابوالفتح بهرام جم اقتدار » (که البته این ترنج بعد الحاق شده است) - ۳۰ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابت خفی خوش - رسم سلطانعلی مشهدی - تاریخ تحریر سال ۸۷۴ . (شماره ۴۸۹)

آغاز :

« زان بیش که حسب حال گویم از صنایع ذوالجلال گویم »

بایان :

« تا هست فلک بقای شه باد بر دست فلک دعای شه باد »

« وفق بکتابته هذا النسخة المنظومة اقل الکاتبین سلطان علی بن محمد

المشهدی ، فی رابع ذی القعدة سنه اربع و سبعین و ثمانمائه ، بدار السلطنة

هراة حمیت عن الافات والبلیات »

نسخه بتاریخ شهر ربیع الاول سال وارد کتابخانه شده است -
 بسال ۱۱۰۵ از عرض شاه سلطان حسین صفوی گذشته و بسال ۱۲۳۲
 از عرض فتحعلیشاه دور حاشیه صفحه اول نام او سفید آب روی متن زر
 در ترنجی نوشته شده - بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته
 در بالای سر لوح مهر او است .
 (۴۹۹)

عارفی

باندازه ۱۶۵ x ۲۵۵ - جلد مقوای روغنی زمینه سشکی بوته
 مذهب فرسوده لولا دار - صفحات متن و حاشیه کاغذ متن سمرقندی، حاشیه
 الوان زرفشان جدول زرین عنوانها بشنگرف - یک سر لوح مزدوج مذهب
 مرصع خوش بشنگرف روی متن زر نوشته شده است - ۲۸ صفحه، هر صفحه
 ۱۰ سطر، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم سلطان
 حسین هروی - تاریخ تحریر سال ۹۶۳ . (شماره ۴۵۶)
 آغاز : نامه نسخه پیش .

پایان متن : مانند نسخه پیش و اضافه دارد : « کتبه العبد سلطان
 حسین الهادی علی سبیل السرعة فی شهر سنه ۹۶۳ بدارالفاخره بخاوا
 ححیت عن البلا یا . در خانقاه جنت اشتباه «طب الاولیا ، « خواجه محمد بارسا
 قدس سره نوشته شد .

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است .
 (. .)

گوی و چوگان (حالنامه)

عارفی

باندازه ۱۶۵ x ۲۴۰ - جلد ابره تیماج قهودای ضربی طلا پوش

اندرون تیماج جگری ترنج و نیمترنج و کنج سوخت معرق مذهب
 زبینه لاجوردی و سبز اندکی فرسوده - صفحات متن و حاشیه کاغذ
 متن قطعه بخارائی شکری زرفشان شمار ، کاغذ حاشیه الوان تشعیرسازی
 مذهب عالی که در هر صفحه دو ترنج و یک نیمترنج مذهب دارد -
 صفحه اول و صفحه آخر تماماً حلکاری - دو صفحه بعد دو مجلس چوگان
 بازی میناتور عالی : حاشیه تشعیرسازی - عنوانها پسندیداب روی متن زر
 در سر سخنهای مذهب مرصع عالی نوشته شده است - یک سر لوح مزدوج
 مرصع عالی ۴ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر یک بیت ۵۹ میلیمتر - خط
 نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم میرزا محمد ترکستانی - تاریخ تحریر
 سال ۹۸۳ . (شماره ۱۰۰۳۸)

آغاز : نامه نسخه پیش .

پایان متن : نامه نسخه پیش ، اضافه دارد : « کتبه العبد المذنب
 میرزا محمد بن شاه محمد ترکستانی غفر زنوبه و ستر عیوبه فی شهر محرم سنه
 ۹۸۳ »

تمامی یادداشتها و مهرها را محو کرده اند فقط اثری از مهر این
 کلمات بخط میرزا مهدیخان نادری بیداست . « وقف اولاد ذکور »
 و اثری از تاریخ عرض ناصرالدین بسال ۱۲۸۲ .
 (۵۰۱)

گوی و چوگان (حالتامه)

عارفی

باندازه ۱۶۵ x ۲۵۵ - جلد ساغری مشکی ترنج و نیمترنج و
 کنج ضربی طلا بوش عالی ، اندرون تیماج سرخ بغدادی ساده جدول
 مذهب - صفحات متن و حاشیه کاغذ متن ختائی سمرقندی نخودی

زرفشان جدول زرین - جای عنوانها بیاض - یک سرلوح مذهب مرصع
و سرفصلها ولچکی ها در متن مذهب مرصع ممتاز - ۵ صفحه، هر صفحه
۱۲ سطر، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم عبدی
نیشابوری - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۰) . شماره ۴۵۵)
آغاز، تاسه نسخه پیش .

پایان متن: مانند نسخه پیش، اضافه دارد: «تمت بعون اله تعالی
علی يد الضعیف عبدی نیشابوری»

بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول
نام او بسفیداب روی متن زر در نیمترنجی نوشته شده و بسال ۱۳۸۲
از عرض ناصرالدین شاه گذشته است و مهر او در حاشیه صفحه اول دست

(۵۰۲)

کلیات

شاه داعی (نظام الدین محمود حسن حسینی شیرازی)

(م . ۸۶۵۰ یا ۸۷۰)

باندازه ۱۱۵ x ۱۹۸ - جلد میشیشمی ترنج و سرتونج و گوشه
مشگنه جدید - کاغذ اصفهانی جدول زرین - عنوانها بزر و شنگرف و سرنج
چهار سرلوح کوچک مذهب لاجوردی خوش که در کتیبه هر یک عنوان
هر قسمت بخط رقاع خوش بزر تحریر دار نوشته شده است - ۶۰ صفحه
هر صفحه ۹ سطر، هر سطر یک بیت ۷۸ میلیمتر - خط متن نسخ کتابت
تحریر متوسط و عنوانها رقاع کتابت خوش - بدون رقم - تاریخ تحریر
سال ۸۷۲ . (شماره ۳۱۱)

نسخه قسمت آخر یک کلیات کامل است که سقطاتی نیز
در قسمت موجود دارد و در پشت صفحه اول یک صفحه آخر از قسمت
مفقود است که روی آنرا کاغذ چسبانیده بوده اند .

آنچه موجود است عبارتست از :

کتاب واردات مشتمل بر غزلیات - مقطعات - رباعیات (مفردات ساقط است) .

کان ملاحات ، (که از اول یک ورق ساقط دارد .)

سه گفتار ، مثنوی در توحید و نعمت و عنایت بلهجه شیرازی ،
ترجمعات (موسوم بفتح الباب فی التوحید) - قصاید (موسوم بسبعه
سیاره) - غزلیات دیگر ،

فیض مجدد ، مشتمل بر : غزلیات - مثنویات متفرقه - مقطعات
رباعیات - مفردات ،

آنچه موجود است نیز مشوش و بعضی سقطات دارد .

آغاز :

« آمدیم از سخن خلق بتوحید خدا   چند افسانه بگویم و حدیث من و ما
پایان واردات :

« داعیا واردات را پایان   چون نباشد قلم از آن در کش »

« تم کتاب الواردات من جمله اشعار سید المحققین و مسند الموحدین
قدوة العارفين والعاشقين وزیادة المشاهدين والمکاتبن صاحب التجلیات
والتدینات ابوالداعی نظام الحق و الشریفة والطریقه والحقیقه والتقری
والدین محمود الحسنی الحسینی قدمی الله سره ورضی عنده فی تاریخ ذی حجه
سنه اثنین و سبعین و ثمانمائه . »

بایان موجود :

« ملاقات اربصورت نیست حالی   ز معنی شما دل نیست خالی »

« تم الکناب بعون الملك الوهاب فی شهر شوال ختم بالخیر والاقبال
سنه اثنین و سبعین و ثمانمائه . »

دیوان داعی بگفته خود او بسال ۸۹۵ تدوین شده است و نسخه

حاضر در تاریخ ۸۷۲ هنگامی که شاه داعی در گذشته بوده و حداقل پنجسال پس از مرگ او کتابت شده است افسوس که نسخه حاضر ناقص است و سقطاتی دارد .

بسال ۱۴۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول مهر او را دارد .

(۵۰۳)

ت

شاه داعی شیرازی

باندازه ۱۲۰ × ۲۰۵ - جلد روغنی بوم قیامت زمینه لیموئی ، اندرون ترباکی ساده - کاغذ دولت آبادی دو جدول زرین و در هر صفحه یک لچکی بوته اندازی مذهب - عنوانها بزر و شنگرف و ترنج - پشت صفحه اول ترنج مذهب که روی متن لاجورد بخط رقاع خوش بقلم زر نوشته است :

لذت کل جدید از سخنم گرجوئی سخن تازه بخوان فیض مجدد یگزین
لحظه دل زخیالات جهان خالی کن پس بامعان نظر در سخن داعی کن

و دیگر

میفکن از نظر دیوان داعی	که فنسیات او خواند فرشته
ز نظم واردات و صادر اتش	پراست از در و مردار بد رشته
مجازات و حقایق هر دو با هم	درو چون طینت آدم سرشته

و در باین همین صفحه یک لوح کوچک مذهب لاجوردی دارد که ظاهراً آنرا برای نوشتن مهربیادداشتی کشیده باشند - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مرصع عالی که در هر صفحه پنج سطر از اول دیوان در متن و چهارده نیم سطر، از آغاز مقدمه شئویات در حاشیه نوشته

شده و در چهار کتیبه بهشانی زرین بخط کوفی تزئینی خوش بسفیداب نوشته شده: « الحمد لله » و « الشکر لله » و « القوه لله » و در چهار سر فصل در همین دو صفحه بخط رقاع خوش و سفیداب نوشته شده است:

« آنان که خلاصه زمان ایشانند   قدر سخنان رایق من دانند
در سبع اقالیم حقایق طلبان   لایق بودار سینه داعی خوانند »

دارای یازده سرلوح و هشت سر فصل مذهب مرصع لاجوردی یا مذهب ساده خوش که در کتیبه هر یک عنوان هر قسمت بزر یا سفیداب بخط ثلث خوش نوشته شده و اولین سر فصل ساقط و وصالی شده است. ۲۱۴ صفحه، هر صفحه ۱۵ سطر، هر سطر یک بیت ۵۴ میلیمتر در متن و ۱۳ بیت در ۲۶ مصراع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت خطی متوسط رقم سلطانعلی (شیرازی) - تاریخ تحریر سال ۸۷۶ . (شماره ۲۲۲) کتاب چنین تقسیم شده است:

من: مقدمه منثور - دیوان قدسیات (مشمول بر: غزلیات - سناجات - نعوت) - واردات (مشمول بر: غزلیات - مقطعات - رباعیات مفردات).

ترجیحات موسوم به «عرا بس النصیح - قصاید موسوم به «سبعه سیاره» - قصاید و مقطعات عربیه - ملمعات - مثنویات و اشعار متفرقه - برائی) - صادرات (مشمول بر: غزلیات - مقطعات - رباعیات - مفردات) - کان ملاحات (مشمول بر فہلویات: غزلیات - ترجیحات ترکیبات - مقطعات - مفردات) سه گفتار (سنوی بلہجہ شیرازی) سخن تازه (مشمول بر: غزلیات - مقطعات) - رساله منثور راه روشن - رساله کلمات باقیہ .

در حاشیه: ستہ داعی (مشمول بر: مثنویهای مشاہد - گنج روان - چهل صباح - جارمچ - چشمہ زندگانی - عشق نامه) - فیض

مجدد (مشمول بر : غزلیات - مثنویات متفرقه - مقطعات - رباعیات -
مفردات) .

و تمامی غزلهای مرتب بترتیب حروف قوافی است .

آغاز : « جوامع سیاسی که السنه احوال اعیان ثابته عنان تحقق از
احصاء آن بگرداند ..... »

« و بعد چون از دریای سخن نبوت در آن فی الشعر حکمته ما را
بکف نهاده بودند . . . داعی مسکین الفقیر الی الله لغنی العلقب بنظام الدین ،
محمودین الحسن الحسنی را بقصد تاصیل معارف و حکمت و تعزیم نواند
و نصیحت و تذییل ابواب متنوعه از نتایج فطرت گاه گاه شکسته بسنه نظمی
چند اتفاق می افتاد و بر قریح دوستان و عزیزان عرض میداد ، زمره از اصحاب
اختصاص که اخلاص ایشان در مرتبه تمامی نبود التماس جمع آن
منظوم نمودند و برد سوال سزاوار نبودند . اجابتهم لمسئولهم در تاریخ
سنه خمس و ستین و ثمانائیه که سن ناظم به نجاه و پنج رسیده بود . آنچه
در عرض چهل سال تقریباً از مفروضات باقی مانده بمدد قلم فرزندی ارجمند
در طریقت مستقیم رقم مجموعیت یافت مشتمل بر سه قسم : قدسیات
فوائد انجام مذبل بکتاب مناجات و نعت و منقبت ، و واردات حقایق
نظام منضم باو ترجیحات و قصاید نظم عربی و ملمع و اشعار متنوعه
بدیهیه بی کلفت ، و صادرات لطایف فرجام معروف بشعر شیرازی که
سماست به کان ملاحظت و تسمیه قسم اول به قدسیات ، از برای آن
رفته که از شواذب طبع و هوس باک افتاده ، رقم دوم را واردات ، از
از آنجهت گفته که از پیشگاه معنی بی قصد مطابقه صورت ورود یافته ،
رقم سیوم را بواسطه صدور از فکر صادرات نام نهاده و اگر در عمر امان
افتد هر چه سائج شود سخن تازه و فیض مجدد یابد . و تحلیض در همه
بداعی ، بقصد آنست که در انساب او بدران او راهمه داعی خوانده اند
الی الداعی الصیغر . و درین دیوان بی سامان و مثنویات مشهوره به سته

رجاء واثق است از کائنات که اگر بنظر التفات ملحوظ دارند و هر کس
 موجب مشرب خود اثر و متعجب شوند ، در تعییب نکوشند و بر عیوب ناظم
 ذیل اغماض ببوشند ، که داعی بقصور خود معترفست و یسال الله العفو
 عن الخطاء والزلل فیما وقع عنده فی الکلام وانه واسع الرحمة والمغفرة وواهب
 الفضل والانعام .

« وریست همه خلق جهان میگویند چون نیست حقیقی بگو میگویند »

« تم الرسالة الموسومة بکلمات الباقیه بعون الله وحسن توفیقه
 فی یوم الجمعة سابع عشرين شهر ذی الحجة الحرام سنة ست و صبعین وثمانائة
 و صلی الله علی محمد و آله و صحبه اجمعین . کتبه العبد الضیف سلطان علی . »

(البته بخط سلطان علی شهدی نیست بلکه بخط سلطان علی شیرازی
 است که معاصرا و بوده و نستعلیق را فروز ازوی می نوشته است)

سال ۱۰۸۳ بنملک محمد اسن سنبل زاده ترک بوده است و یسال
 ۱۲۷۳ ، ۱۲۸۳ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است و پشت صفحه اول
 مهر او را دارد .

(۵۰۴)

ات

بسحق اطعمه جمال الدین ابواسحاق

احمد حلاج شیرازی

(م . ۸۲۷۰ یا ۸۳۰ یا ۸۶۰)

باندازه ۱۲۵ × ۲۲۲ - جلد روغنی خوش بوم بزرگ گل و بوته
 نغانسی ، حاشیه بوم سرخ نقاشی ، اندرون بوم سرخ بوته گل ترگس -
 کاغذ سمرقندی جدول زرین - هشت سرلوح و سرفصل مذهب مرصع
 عالی که عنوان هر قسمت در کتیبه آنها روی متن زر بسفیداب وزر
 بخط رفاع خوش نوشته شده است ، بعلاوه یکک تریج مذهب لاجوردی

در میان کتاب ۱۴۸ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت
۸ میلیمتر - خط نستعلیق خطی قدیم - بدون رقم و تاریخ تحریر
(قرن ۹) (شماره ۲۱۷)

این نسخه نفیس از اول و آخر ساقط دارد و اکنون مشتمل است
است بر : قصاید - ترجیحات - مقطعات - رباعیات - مفردات - مزرعنامه
مشهور - رساله نهباب - خواب نامه - مزرعنامه منظوم .
آغاز موجود : « و شرب بود و من الله اعانة والتوفیق والحمد لله علی نعمایه
والصلوه علی محمد وآله .

« بره ای بشکست پایش دست گردون از قضا
آنچنان کز درد شد او را پریشان پاچها »
بایان موجود :

« پیای مزرع تهادند سر بگفتند ای نعمت نامور ،
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه
اول مهر او را دارد .

(۵۰۵)

امیر شاهی (آقا ملک بن جمال الدین فیروز کوهی سبزواری)

(م . ۸۵۷ . ۴ ۸۵۹)

باندازه ۱۳ x ۲۲۷ - جلد تیماج تریاکی ابره ضربی طلا پوش
ترنج و کنج حاشیه عالی ، اندرون سوخت معرفت عالی زمینه لاجوردی
ریخته و فرسوده - صفحات متن و حاشیه کاغذ متن مسرقندی حاشیه الوان
دو جدول زرین - بسیاری از صفحات وصالی شده - ۷۴ صفحه ، هر صفحه

سطر ، هر سطر یکک بیت - صفحه اول متن و حاشیه تشعیرسازی
 مذهب فرمود - یکک سرلوح مذهب برصیح عالی - پشت صفحه اول یکک
 شمسه مذهب معروضه - خط نستعلیق کتاب خنی خوش - بدون رقم
 و تاریخ تحریر . (نیمه دوم قرن ۹ تا اول قرن ۱۰) .
 (شماره ۳۸۸)

نسخه مقطاتی دارد ، از جمله بعد از ورق اول و مشتمل است
 بر : غزلیات (مرتب) - رباعیات
 آغاز :

« ای نقش بسته نام خطت با سرشت ما

این حرف شد ز روز ازل سرنوشت ما

بابان :

« روخاکه شواند دره خدمت شاهی باشد که بیای بوسن مردی برسی »
 « والحمد لله علی الاتمام بحمد و آله البرره انکرام شرف بکتابتها العبد
 الفقیر الحقیر ..... »

پشت صفحه اول عباراتی بخط اکبر و جهانگیر و شاه جهان باد
 شاه هند است بدینقرار :

« جلال الدین محمد اکبر بادشاه غازی » و « اله اکبر ، دیوان
 شاهی عنایت حضرت پدر بزرگوار من بتاریخ سنه ۲ جلوس مطابقی
 سنه ۱۰۳۴ هجری در نورنهر کشمیر بنظر در آمد حرره نورالدین محمد
 جهانگیر (بن) اکبر شاه » و « بسم الله الرحمن الرحیم . این دیوان شاهی
 که طراز صورتش از نامه ملا سلطان علیست ، بتاریخ ۲۵ بیست و پنجم
 ماه بهمن آلهی موافق هشتم شهر جمادی التانیه سنه ۱۰۳۷ هجری که
 روز جلوس مبارکست داخل کتابخانه این نیازمند درگاه آلهی شد . حرره
 شهاب الدین محمد شاه جهان بادشاه این جهانگیر بادشاه بن اکبر بادشاه
 غازی » .

بناویخ ۱۱۶۵ کتاب را میرزا بهدیخان نادری در مشهد خریداری کرده است و بسال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه گذشته است.

(۵۰۶)

امیر شاهی سبزواری

بانداز ۱۷۰ x ۲۶۵ - جلد تیماج مشکی ترنج و سرترنج گل بر جسته میناسازی زمینه مذهب حاشیه مذهب، اندرون تیماج عنابی ترنج و سرترنج و حاشیه نقاشی ساده صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن سمرقندی شکری زرافشان حاشیه الوان بعض صفحات نقش قطاعی و بعضی عکاسی - عنوانها بسفیداب روی متن زر نوشته شده یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع عالی که عنوان کتاب بسفیداب روی متن زر در آن نوشته شده است - چهار تصویر میناتور خوش در چهار صفحه بدرقه کتاب رسم شده است - ۸۳ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۰ میلی متر خط نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) شماره ندارد

نسخه مستعمل است بر : غزلیات (مرتب) - رباعیات .

آغاز :

« بارب بسوز سپنه رندان ناک پایز بارب بآب دیده مستان بانیا ز »

پایان :

« افتاده میان خون و خاکم ز غمت القصه بطولها هلاکم ز غمت »

« تمت الكتاب بعون الملك الوهاب » .

نسخه در دوره قاجاریه تعمیر و نیمه آخر که ساقط بوده و وصالی

شده و چهار تصویر میناتور نیز از همان اوایل دوره قاجاریه و زمان فتحعلیشاه بآن الحاق شده است .

بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول
 نام او بسفیداب روی متن زر در ترنجی نوشته شده است - سال ۱۲۸۳
 از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول متن مهر او را دارد .
 (۵۰۷)

امیر شاهی سبزواری

باندازه ۱۴۵ × ۲۳۵ - جلد نیمه جامی حاشیه منگنه مذهب
 جدید - صفحات متن و حاشیه قطعه سازی ، کاغذ متن ختائی و حاشیه
 الوان ابری که غالب صفحات عکاسی مذهب است - سرسخنها منقش
 و جای عنوانها بیاض است - ۷۵ صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر
 یک بیت ۶۵ میلمتر - خط نستعلیق کتابت خوش رقم علیرضای کاتب
 تاریخ تحریر ۹۳۲ . (شماره ۳۸۴)
 نسخه مشتمل است بر : غزلیات (مرتب) - رباعیات
 آغاز : مانند نسخه شماره ۱۹۸
 پایان :

« آن بت چو زد دوستی کناری گیرد   ما نیز زد دوستی کناری گیریم »
 « کتبه العبد المذنب علی رضا الکاتب شرف الهذتوبه و سترعیوبه
 فی شهور سنه انی وثلثین و تسعماته من الهجرة النبویه علیه السلام والتحیته
 بسال ۱۲۸۳ از عرض ناصر الدین شاه گذشته و بالای صفحه اول
 مهر او را دارد .
 (۵۰۸)

امیر شاهی سبزواری

باندازه ۱۴۵ × ۲۲۶ - جلد مقوای روغنی بوم حنائی ترنج و حاشیه

مذهب ، اندرون بوم مشکي ساده جدول مذهب - کاغذ ختائی جدول
زیرین متن زرقشان خیار - سرسختها پوتہ اندازی مذهب و عنواناتها بسفید
سه سرخی دو صفحه اول مذهب مرصع و یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع
عالی که در کتیبه آن روی متن زربوته اندازی عنوان کتاب بسفید اب
نوشته شده است - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم محمود بن سلطان علی

تاریخ ۹۴۷ . (شماره ۳۸۶)

نسخه مشتمل است بر : غزلیات (مرتب) - چه قطعه - رباعیات .

آغاز : نامه نسخه پیشی .

پایان :

«خوبانش بتاریکی بازار ملک چون آب خضر نهان شده در ظلمات»

« وقد تم هذا الديوان بتوفيق الملك المستعان . كتبه العبد المذنب

محمود بن سلطان علی سنه ۷۴۹ »

که مسلم است کاتب ارقام آحاد و عشرات و مئات را از راست

بچپ نوشته است .

نسخه سال ۱۲۹۲ در تملک فرهاد میرزا معتمد الدوله بوده و

سال ۱۳۰۰ آنرا ناصرالدین شاه پیشکش کرده است .

(۵۰۹)

امیر شاهی سبزواری

باندازه ۱۶ . x ۲۵ . - جلد نقوای روغنی عالی زینند زیتونی

زرک گل و پوتہ ، حاشیه گل ریزه نقاشی ، اندرون بوم سرخ شکوفه

و گل نرگس ، حاشیه پاریک مشکي مذهب جدید - صفحات متن و حاشیه

کاغذ متن بخارائی شکری ، حاشیه ختائی جدول زیرین - سرغزلیها بر کب

الوان روی متن زر و در سرفصلهای مرصع عالی نوشته شده حواشی عموماً

تشعیرسازی مذهب عالی - یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع ممتاز که
 عنوان کتاب بسفیداب روی متن زر و در آن نوشته شده است - . . ۱
 صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۷ میلیمتر - سه مجلس
 میناتور ممتاز در متن و دو صفحه باقی کتاب یک مجلس بزم و دو صفحه
 پس از پایان متن یک مجلس نقاشی شکار میناتور عالی که این چهار
 صفحه حاشیه مذهب مرصع ممتاز دارد (جمعاً هفت صفحه تصویر) -
 خط نستعلیق کتابت خفی عالی - رقم شاه محمود نیشابوری - تاریخ
 تحریر سال ۹۵۱ . (شماره ۳۸۱)
 آغاز : مانند نسخه پیش

پایان متن : مانند نسخه شماره ۱۹۸ و اضافه دارد : « کتبه
 العبد المذنب شاه محمود الکاتب شفراله ذنوبه و سترعیوبه فی شهورسنه
 احدی و خمسین و تسعماته ، بدار السلطنه تبریز ، پشت صفحه اول این عبارات
 بخط قطبشاه در یک لوح طلا اندازی نوشته شده است :

« دیوان شاهی بخط محمود زرین قلم ، نجف سید حسن میر محمد
 طاهر ، بتاریخ منتصف شهر رجب المرجب ۱۰۲۳ ، در دار السلطنه حیدرآباد
 حرس الہ عن الاضداد . کتبه العبد الخالص لمولده سلطان محمد قطبشاه
 زاد توفیقه فی ماتیمناه » و بدومهر « عبداله قطبشاه ثانی » و « محمد قطبشاه »
 مهور است .

بسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است و در حاشیه
 صفحه اول مهر او را دارد .

(۵۱۰)

اهیر شاهی سبزواری

باندازه ۱۵۰ x ۲۹۵ - جلد ماغری سنکی ساده جدول مذهب

صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن عادلشاهی سفید زرفشان ، حاشیه حنائی
جدول زرین عنوانها بسفیداب روی متن زر در سرسخنهای لاجوردی نوشته
شده است - دو صفحه اول بین سطور طلائع اندازی منقش و بین مصرعها
تسمه مرصع - یک سرلوح مذهب مرصع عالی که در کتیبه آن بخط
رقاع بسفیداب عنوان کتاب نوشته شده - ۸۲ صفحه ، هر صفحه ۱۴
سطر ، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابتحقی خوش - رقم محمد
قاسم شادپناه - تاریخ تحریر سال ۹۵۵ . (شماره ۳۸۰)

نسخه مشتمل است بر غزلیات (مرتب) - رباعیات

آغاز : مانند نسخه پیش .

پایان : مانند شماره ۱ ، ۲ اضافه دارد : « کاتب العبد محمد قاسم
شادپناه غفرلنوبها و سترعیوبها . فی شهر سنه ۹۵۵ . » کتاب
در تملک سلیمان بن محمد خان قاجار بوده و این معنی را در پشت صفحه
اول نوشته و مهر کرده است - سال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه گذشته
و در حاشیه صفحه اول مهر او را دارد .

(۵۱۱)

امیر شاهی

باندازه ۱۵۷ x ۲۶ - جلد تیماج یشمی منگنه مذهب جدید
صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن بخارائی پسته ای جدول زرین ، حاشیه
سمرقندی نقش عکاسی - یک سرلوح مذهب مرصع خوش فرسوده ۸۶
صفحه ، هر صفحه ۱۳ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۵ میلیمتر - خط نستعلیق
کتابت خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) . (شماره ۳۸۳)
نسخه مشتمل است بر : رباعیات (مرتب) - دو قطعه - پنج رباعی

بعلاوه در بعضی حواشی بخط جدید چند غزل از: طالب - حسن شاپور
رفیق - فیضی

و یک مثنوی داستانی از مامون خلیفه عباسی که ناظم آن معلوم
نشده، دارد.

آغاز: مانند نسخه بیس.

بازان: گرنیک شمارندم و گرید گویند بانیک ویدی هیچکس کار نیست
صفحات وصالیه شده است.

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته است و در حاشیه
صفحه اول مهر او را دارد.

(۵۱۲)

امیر شاهی

باندازه ۱۰۵ × ۲۶۰ - جلد میشن ساده چگری اندرون تیماج
تریاکی ساده - صفحات متن حاشیه، کاغذ متن خنثی زرفشان غبار
جدول زرین، حاشیه بخارائی نقس عکاسی - سرغزلها بذهب نقش،
جای عنوان بیاض - یک بر لوح مزدوج بذهب مرصع خوش - ۸۰ صفحه
هر صفحه ۱۲ سطر، هر سطر یک بیت ۸۳ میلیمتر - خط نستعلیق کتاب
متوسط - رقم میر محمود - بدون تاریخ مشخص (قرن ۱۰) . (شماره
۱۱۱۳)

بیش از صفحات ۱۲ و ۶۴ لا اقل یک ورق ساقط دارد و مشتمل
است بر: غزلیات (مرب) - دو قطعه - رباعیات .
آغاز: مانند نسخه پیش

بایان: مانند نسخه شماره ۱۶۸ و اضافه دارد: «تمت الکتاب بعون

الملک الوهاب فی تاریخ بیست و سیم شهر رجب المرجب با تمام رسید . سنه ۴ . .
(ارقام عشرات و مآت محو شده است)

نسخه در تملک میرزا مهدیخان نادری بوده پشت صفحه اول
مهر او را دارد و معلوم نیست در چه تاریخ بکتابخانه داده شده است
که یادداشتها و مهرها را محو کرده اند
(۵۱۳)

امیر شاهی

با اندازه ۱۵۵ × ۲۵۵ - جلد تیماج سرخ ساده جدید - صفحات
متن و حاشیه ، کاغذ متن سمرقندی ، حاشیه اصفهانی خنثی و یک
حاشیه بازیگ آبی ، دو جدول زرین - یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع
متوسط - ۸۶ صفحه ، هر صفحه ۱۳ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۲ میلیمتر
خط نستعلیق کتاب متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۰۰۵
(شماره ۳۸۷) .

نسخه مشتمل است بر : رباعیات (مرتب) - دو قطعه - رباعیات
آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« از عشق مراد نامراد بیست مرا باری بمراد خود رسیدیم ای دل »
« تمت الكتاب بعون الملک الوهاب - تحریراً فی بلده سمرقند سنه
[۱] . ۵ »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول مهر او را دارد .

امیر شاهی

باندازه ۱۴ × ۲۲۸ - جلد تیماج مشکی دولائی ترنج منگنه
سجاف و اندرون حنائی جدید - صفحات قطعه سازی و متن وحاشیه ،
کاغذ متن سمرقندی سفید و حواشی الوان که در حواش هر صفحه ترنج
و سر ترنج با نیم ترنج مذهب دارد و یک حاشیه باریک تشریح سازی و در
متن هر صفحه چهار لچکی نقش دارد - یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع
خوش - ۵۶ صفحه ، هر صفحه ۶ سطر ، هر سطر یک مصرع که دو
مصرع وسط راست و چهار مصرع بالا و بائین صفحه چپ نوشته شده
است خط نستعلیق کتابت خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (فرن . ۱) .
(شماره ۱۱۱۲۴) .

نسخه منتخبی از غزلیات و رباعیات است .

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« رو خاک سواندره خدست شاهی شابد که بیای بوس مردی برسی »
ورق ۱۲ متن آن ساط و حاشیه بامی است .
رقم و تاریخ و سایر یادداشتها و مهرها را محو کرده اند ، ولی
معلوم است که بسال ۱۲۸۲ از عرض گذشته است

(۵۱۵)

مثنوی خراب دنیا و عجب الاطلا

آذری (شیخ نورالدین حمزه بن عبدالملک بیهقی طوسی)

(۸۶۶ . م)

باندازه ۱۵ × ۲۷۵ - جلد میشن سرخ ساده جدید - صفحات

متن و حاشیه ، کاغذ متن ختائی نخودی زرفشان غبار جدول زرین ،
 حاشیه فیروزه‌ای زرفشان سر سخنها مذهب و ناتویس - ۴۰۹ صفحه ،
 هر صفحه ۱۴ سطر، هر سطر یکک بیت - یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع
 عالی - پنج مجلس میناتور عالی باحاشیه حککاری خط نستعلیق کتابت
 عالی - بدون رقم تاریخ تحریر (قرن دهم) . (شماره ۴۰۹)

عنوان مثنوی مصرحاً معین نیست ولی در مقدمه آمده است :

<p>بشنو از من مقدمات کتاب این غرایب شد آن عجایب دان این بکی گنج و آن طلسم آمد و آنچه فرعست آن تنها دانست کردمش زان سبب جدا اسمی اسم ثانی عجایب الاعلا و آن همه در عجایب الاعلاست و آن عجایب همه عباراتست و آنچه عقبی است آن عبارت اوست ..... همه حمد مفتوح الابواب هم ازو گویم آنچه می گویم کدبه خوش نیست گنج در خانه بلکه هست از کتب همه سنقول «</p>	<p>« بعد حمد مفتوح الابواب دو کتاب و نمونه دو جهان چونکه عالم همه دو قسم آمد قسمت اصل او معنیاتست هر یک از اصل و فرع شد قسمی اسم اول غرایب الدنیا هر چه اندر غرایب الدنیاست آن غرایب همه اشاراتست جمله دنیا بر از اشارت اوست ..... هست ابواب این خجسته کتاب قصه دیگران چرا جویم نیست حاجت مرا بافسانه زان همه نیست هیچیک مجعول و در آخر کتاب است :</p>
--	--

<p>بر فرو ماندگان این دوران که فرو مانده است تکباره «</p>	<p>«جای رحمتست ای خدای جهان خاصه بر آذری بهچاره از آخر نسخه لااقل یک ورق ماقط است . « ابتدا می کنم به بسم آله گوشت پر کل کانیات گواد « باپان موجود :</p>
--	---

« در وسط ماند همچو نقطه نون نه زیرون درست و نه بدرون »
 در صفحه آخر مهر ولیعهدی محمد شاه قاجار باسجع « اختر برج
 شهی سلطان محمد میرزا ۱۲۳۰ » و پشت صفحه اول مهر درشت
 پادشاهی او باسجع « العزله نگین بخش سلوک ترك وتازی ملك سلطان
 محمد شاه غازی ۱۲۴۰ » را دارد و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین
 شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او را دارد .

(۵۱۶)

کلیات مولود حضرت سید المرسلین خاتم النبیین

یا

بیان حقایق احوال المصطفی پیر جمالی اردستانی

(جمال الدین محمد)

(م . ۸۷۹۰)

باندازه ۱۷۰ x ۳۱۳ - جلد ساغری مشکی ترنج و گوشه بریده
 ضربی طلا بوش، اندرون بیماج عنابی ترنج بریده سوخت معرق طلا بوش
 زمینه لاجوردی خوش - کاغذ کشمیری نخودی جدول زرین - عنوانها
 بزر و سنگرف و لاجورد - پشت صفحه اول بک سمسره مذهب لاجوردی
 عالی دارد که در مهرهای میانه عنوانهای اقسام کتاب بسفیداب تحریر
 تحریردار روی متن زر نوشته شده است - دو صفحه اول متن و حاشیه
 مذهب مرصع لاجوردی عالی که در وسط هر صفحه ۱۱ سطر از آغاز
 کتاب نوشته شده و بین سطور طلا اندازی دور چهار کتیبه بیشانی و ذیل
 روی متن زر بوته اندازی عنوان کتاب بنام « کلیات مولود حضرت
 سید المرسلین . . . . . » بخط رفاع خوش بسفیداب تحریر دار نوشته
 شده است - ۷۳ صفحه ۲ هر صفحه ۲۰ سطر ۱ هر سطر دو بیست ۱۰۷